

Voorgekookte couscous aanvinken als bereid? Da's crimineel!

Het douanerecht moet dringend hervormd worden. Dat is een vraag die Alfaport-Voka, VEA, ASV en de industrie al jaren op de agenda hebben staan. Recente uitspraken waarbij douaneaangevers persoonlijk aansprakelijk werden gesteld en als fraudeurs werden bestempeld, benadrukten de hoogdringendheid nog maar eens. Gelukkig kregen we de dag voor dit interview de toezegging van het kabinet van de FOD Financiën om een aanzet te geven aan de hervorming. Én de belofte dat dit prioriteit nummer één wordt.

door Annemie Morbee | fotografie Stefaan Van Hul

Om enkele voorbeelden te geven van hoe snel iemand een fraudeur wordt: voorgekookte couscous valt in douanetermen onder de naamgeving 'niet-bereid' en daar zijn hogere invoerrechten en douaneverschuldigheden mee gemoeid. Een douaneaangever (expediteur, scheepsagent, verlader) die zich vergist en voorgekookte couscous aanvinkt als 'bereid', is een fraudeur en zal hiervoor strafrechtelijk worden vervolgd. Het is immers zijn job als professionele dienstverlener om dit te weten, zeker als zijn bedrijf AEO-gecertificeerd is.

Garnalen die in Vietnam hebben gezwommen zijn aan hogere invoerrechten onderhevig dan garnalen uit Bangladesh. Douaneaangevers die garnalen invoeren met een (vals) oorsprongscertificaat uit Bangladesh, moeten kunnen zien dat dit oorsprongscertificaat vervalst is, ook al heeft een gespecialiseerd labo daar drie maand de tijd voor nodig.

Chinese zonnepanelen die enkele jaren geleden massaal werden ingevoerd en onder tijdelijk douanetoezicht werden opgeslagen, werden plots onderhevig aan antidumpingrechten met terugwerkende kracht. Een stijging van 50 % van de invoerrechten moest de toevloed van deze goederen tegengaan. De importeurs/eigenaars van deze zonnepanelen verdwenen als sneeuw voor

de zon en de aangevers bleven achter met torenhoge douaneboetes én het etiket fraudeur.

Het zijn maar enkele voorbeelden die in dikke mappen op de tafels van de beroepsverenigingen van VEA (Vereniging Expediteurs Antwerpen) en ASV (Antwerpse Scheepvaartvereniging) belanden.

DOUANE MET TWEE SNELHEDEN

Olivier Schoenmaeckers, directeur van VEA, vindt het een spijtige zaak dat deze dossiers de goede samenwerking met de douaneadministratie doorkruisen. 'De afgelopen jaren hebben we een zeer goede relatie met de douane opgebouwd. Administrateur-generaal Kristian Vanderwaeren levert bijzonder veel inspanningen om de noden van de privé en de taak van de douane zo veel mogelijk op elkaar af te stemmen. Er zetelden nog nooit zo veel vertegenwoordigers uit de privé in het nationaal forum, vaak als voorzitter, en dat loopt allemaal perfect. De regering wil met haar beleidsplan inzetten op het aantrekken van customs competence centers in België. Vanuit de sector werken wij daar heel hard aan mee door het opzetten van pilootprojecten voor centralised clearance, door onze leden-bedrijven te stimuleren om zo'n ccc's in België op te richten. Maar met zo'n vervolgingsbeleid staat niemand daar echt om te springen.'

VEA-voorzitter Johan Proost: 'Dagelijks ontvangen wij signalen van internationale groepen die oprecht overwegen om een customs competence center op te richten in Le Havre of Rotterdam omdat de douaneoverheid daar op een rechtvaardige manier omgaat met verkeerde aangiftes. We werken een beetje op twee snelheden: het vervolgingsbeleid hangt bij alle aangevers als een zwaard van Damocles boven het hoofd en tegelijkertijd doet de douaneadministratie er alles aan om de goederenstroom zo veel mogelijk te faciliteren.'

Olivier Schoenmaeckers: 'Als organisatie hebben we erg ingezet op AEO: we hebben ervoor gezorgd dat 90 % van onze leden dit certificaat behaald hebben, we hebben samen met Portilog begeleidingstrajecten opgezet om iedereen AEO te maken. We zijn nu bezig met al die nieuwe vereenvoudigingsconcepten van de Europese wetgeving uit te rollen ook voor goederenstromen in andere lidstaten. Er zijn bedrijven die vergunningen hebben voor Nederland, er zijn aanvragen voor Frankrijk ... dat zijn allemaal prachtige concepten die wij ondersteunen en bij onze leden stimuleren om er in mee te stappen. Maar met dit vervolgingsbeleid gaan we dat niet kunnen realiseren.'

'Onze sector heeft heel wat geïnvesteerd in compliancy, en zowat alle bedrijven hebben het certificaat van Authorised Economic Operator, waardoor ze voor de douane een betrouwbare partner vormen. Dan kan het toch niet dat ze per definitie behandeld worden als potentiële fraudeurs?'

INTENTIONEEL ELEMENT

In tegenstelling tot andere strafrechtelijke zaken, gaat het vervolgingsbeleid van de douane uit van de schuld van de overtreder. Hier geldt niet het vermoeden onschuld tot het tegendeel is bewezen, maar moet de aangever zijn onschuld bewijzen. Olivier Schoenmaeckers: 'De rechtbank neemt sowieso de gevolgtrekking aan dat de aangever de fout doelbewust heeft gepleegd, dat hij een strafrechtelijke overtreding heeft gepleegd met de bedoeling te frauderen. Het helpt ook niet dat deze overtredingen voor de correctionele rechtbank komen. Daar hebben de strafrechters een hele dag echte criminelen voor zich en dus kennen zijn de finesses niet van de complexe douanematerie. Dat voorbeeld van die couscous: zo'n inschattingfout kan iedereen wel eens maken, maar om daaraan de gevolgtrekking te koppelen dat die fout bewust is gebeurd om te frauderen, dat is voor ons een brug te ver. Op die manier riskeert ieder bedrijf, elke zaakvoerder of operationeel manager een strafrechtelijke vervolging.'

Johan Proost: 'Als er inderdaad gefraudeerd werd, dan moeten die mensen effectief vervolgd en gestraft worden, laat dat duidelijk zijn. Maar er moet toch minstens worden aangetoond dat dit de intentie was. Maar een overtreding van de douanewetgeving is sowieso een

strafbaarstelling en men houdt geen rekening met het principe van goeder trouw, noch met het intentioneel element.'

Olivier Schoenmaeckers: 'Onze sector heeft heel wat geïnvesteerd in compliancy, en zowat alle bedrijven hebben het certificaat van Authorised Economic Operator, waardoor ze voor de douane een betrouwbare partner vormen. Dan kan het toch niet dat ze per definitie behandeld worden als potentiële fraudeurs?'

DIRECTE VERTEGENWOORDIGING

Deze hoofdelijke aansprakelijkheid kan vermeden worden indien de douaneaangever optreedt als directe vertegenwoordiger, een wettelijke mogelijkheid die al jaren via de Europese wetgeving is bepaald maar die de Belgische aangevers pas sinds vorig najaar effectief kunnen toepassen. In Nederland is dit al tien jaar het geval. Als directe vertegenwoordiger wordt de expediteur niet meer alleen aangesproken om alle douaneschulden te betalen, tenzij natuurlijk de douane kan aantonen dat hij fraude heeft gepleegd.

Olivier Schoenmaeckers: 'Wat we nu merken is dat de douaneadministratie voor de rechtbank gaat verklaren dat dit systeem van directe vertegenwoordiging al altijd heeft bestaan en dat het de expediteur zijn schuld is dat hij als indirecte vertegenwoordiger voor de verschuldigdheden moet opdraaien. Terwijl wij tien jaar rond de tafel hebben gezeten met verschillende ministers, met de top van de douane om die directe vertegenwoordiging te kunnen realiseren. België is al meermaals door Europa op de vingers getikt omdat het zo lang duurde alvorens de directe vertegenwoordiging mogelijk was. Zo'n uitspraak van de administratie voor de rechtbank is een slag in het gezicht van de hele sector.'

Johan Proost: 'We hebben in Nederland gezien dat het een proces is van een à twee jaar om dit voor iedereen volledig in orde te krijgen, dus kunnen ze bij de douane toch onmogelijk verwachten dat alle Belgische aangevers per direct zijn overgeschakeld?'

MENTALITEITSVERANDERING

Na het gesprek op het kabinet is de sector hoopvol dat een deel van de douanewet waarschijnlijk dit najaar zal gewijzigd zijn en dat men op de rechtbanken rekening zal houden met het principe van goeder trouw en het intentioneel element. Of zij ook effectief zo zullen oordelen, is vooralsnog koffiedik kijken.

Een tweede zaak die dringend moet gebeuren, is een mentaliteitswijziging bij de douaneadministratie, en die zal niet gemakkelijk zijn, meent Olivier Schoenmaeckers. 'Sommigen mensen binnen de administratie gaan er steeds vanuit dat wij fraudeurs zijn. Ze maken het ons in de praktijk niet gemakkelijk. Ook door bijvoorbeeld net voor de verjaringstermijn van drie jaar de aangever te beschuldigen. Dan wordt het al heel wat moeilijker je onschuld te bewijzen.'

Johan Proost: 'Het zorgt ervoor dat aangevers die een klacht hebben gekregen, jarenlang een financiële reserve moeten opzijzetten voor het geval dat ... Het gaat vaak om schrikwekkende bedragen die zij niet in onze economie kunnen investeren of die het faillissement van de firma betekenen.'

Schoenmaeckers: 'In Nederland is men daar veel redelijker in. Daar wacht de administratie geen jaren alvorens in actie te schieten, zodat de douaneverschuldigdheden veel sneller aan de juiste persoon kunnen toegewezen worden. En vaak wordt de aangever daar terecht vrijgesteld.' ♦